

ΒΗΜΑgazino

Η ΔΙΑΣΗΜΗ
PERFORMANCE
ARTIST ΣΕ ΜΙΑ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ
ΤΗΝ ΟΠΕΡΑ ΠΟΥ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ
ΓΙΑ ΤΗ ΘΡΥΛΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΝΤΙΒΑ

«Καίδηλας με ουγκωεί,
το συμπονώ,
υπάρχει ένα είδος
οννδεοντος μεταζύμα»

MARINA ABRAMOVIC

ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΙΕΡΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ
ΤΕΧΝΗ Ο ΜΑΟΥΡΙΤΣΙΟ ΚΑΤΕΛΑΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΜΕ ΝΕΑ ΕΚΘΕΣΗ
ΛΟΥΙΣ ΑΡΜΣΤΡΟΝΤΚΗ ΤΡΟΜΠΕΤΑ ΤΟΥ ΟΡΙΖΕ ΤΟΝ ΗΧΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΖΑΖ

9 772623 493002 33

ΜΑΡΙΝΑ ΑΜΠΡΑΜΟΒΙΤΣ

«Αναζητώ την έμπνευση στην επαφή μουν με τους ανθρώπους»

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΑ ΒΙΔΟ

Το διαδικτυακό ραντεβού μας είχε κλειστεί για τις έξι το απόγευμα, ώρα Ελλάδος. Για εκείνη ήταν νωρίς το πρωί, καθώς θα μου μιλούσε από τις ΗΠΑ, από την εξοχική κατοικία της κάπου κοντά στη Νέα Υόρκη. Το πρώτο πράγμα που μου έκανε εντύπωση μόλις συνδεθήκαμε, όταν η Μαρίνα Αμπράμοβιτς ντυμένη στα μαύρα και με τα πλούσια μαλλιά της ριγμένα στη μία πλευρά εμφανίστηκε χαμογελαστή στην οθόνη του υπολογιστή μου, ήταν το πόσο νέα έδειχνε. Αν δεν γνώριζα πως είναι 74 ετών, θα την έκανα, χωρίς υπερβολή, τουλάχιστον είκοσι χρόνια νεότερη. «Έχουμε γερό κύπταρο στην οικογένεια» μου είπε γελώντας, «η γιαγιά μου έζησε ως τα 103». Αναφέρθηκε και άλλες φορές σε αυτή τη γιαγιά με την οποία μεγάλωσε στο Βελιγράδι τα χρόνια της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Εκεί εξάλλου, στην κουζίνα της γιαγιάς και της μαμάς της, ξεκίνησε η μακροχρόνια «οχέστη» της με τη Μαρία Κάλλας, μια σχέση θαυμασμού και αγάπης που προσφέρτως της ενέπνευσε την παράσταση «Οι επτά θάνατοι της Μαρίας Κάλλας». Πρόκειται για τη διεθνή συμπαραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής με την Κρατική Όπερα της Βαναρίας στο Μόναχο, τη Γερμανική Όπερα του Βερολίνου και την Εθνική Όπερα των Παρισίων, που στα τέλη Σεπτεμβρίου θα παιχτεί και στην Αθήνα. Και που μας έδωσε μια καλή αφορμή να μιλήσουμε με την Αμπράμοβιτς όχι μόνο για τη (δική της) Μαρία Κάλλας, αλλά και για τη φύση, για την τεχνολογία, για τις ανθρώπινες σχέσεις, για τη ζωή και για τον θάνατο, για πολλά από τα θέ-

ματα που την απασχολούν και που την εμπνέουν στο πληθωρικό και πολυυσημεριένο έργο της.

Για να ξεκινήσουμε όμως από την πρόσφατη δουλειά σας. Τι είναι αυτό που σας ενέπνευσε μια performance με θέμα τη ζωή και την τέχνη της Μαρίας Κάλλας; «Θα οσας πάω πολλά χρόνια πίσω, στο Βελιγράδι, τότε που ήμουν δεκατεσσάρων ετών. Στο σπίτι μας, στην κουζίνα, το ραδιόφωνο ήταν διαρκώς

Η διάσημη σέρβα performance artist μιλάει αποκλειστικά στο BHMAGazino λίγο πριν από τις εμφανίσεις της στην Εθνική Λυρική Σκηνή με την παράσταση «Οι επτά θάνατοι της Μαρίας Κάλλας».

ανοιχτό γιατί άρεσε πολύ στη γιαγιά μου να ακούσει μουσική. Κάποια στιγμή, ξαφνικά, ακούστηκε αυτή η φωνή, το τραγούδι της. Η πρώτη, αυθόρυμη αντίδρασή μου, ήταν να σηκωθώ δροσία και να βάλω τα κλάματα, εκεί στη μέση του δωματίου. Τότε ο εκφωνητής είπε «ακούσατε τη Μαρία Κάλλας». Ήμουν εντυπωσιασμένη, ήμουν έκπληκτη, ήμουν πολύ συγκινημένη. Από τότε ξεκίνησε το ενδιαφέρον μου για τη ζωή της. Όλα

αυτά τα χρόνια διάβαζα τα πάντα για την Κάλλας, όλες τις βιογραφίες της, και αναζητούσα τις φωτογραφίες της, ακόμα και εκείνες που είχαν τραβήξει οι παπαράτσι.

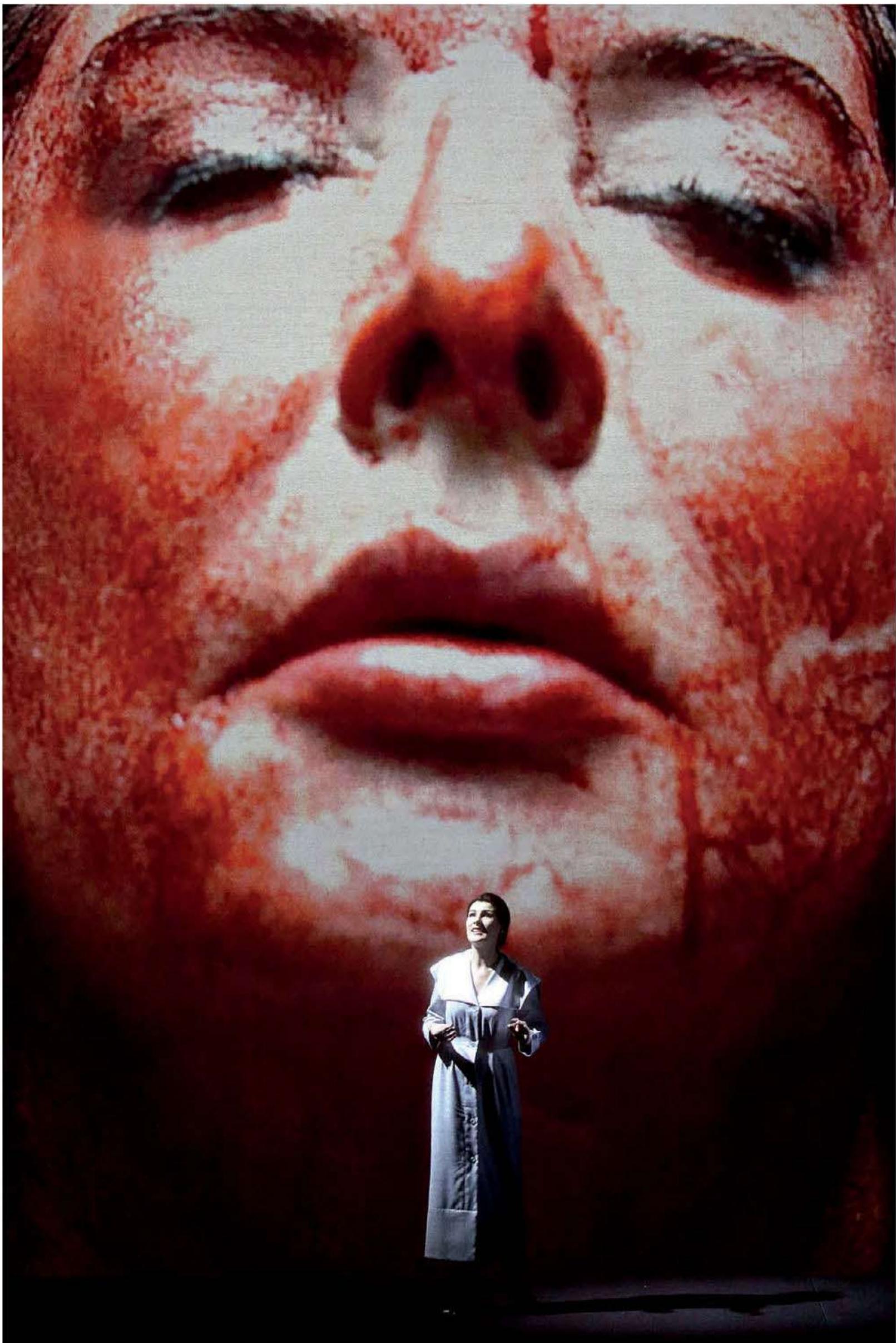
Ηταν λοιπόν παλιά ιδέα η δημιουργία ενός σχετικού έργου, η ενασχόλησή σας με τη φόρμα της όπερας. «Ηθελα πάντα να κάνω κάτι με την Κάλλας, ένα φίλμ, κάτι στο θέατρο, κάτι... Δεν μπορούσα να αποφασίσω τι μορφή θα είχε όλο αυτό. Τελικά σκέφτηκα να κάνω τη δική μου ας πούμε όπερα. Να τη δημιουργήσω εγώ, να τη σκηνοθετήσω εγώ και να παίξω εγώ!».

Είστε φίλη της όπερας, παρακολουθείτε το είδος, ή είστε απλώς θαυμάστρια της Κάλλας; «Όχι, δεν είμαι φανατική ακροάτρια της όπερας. Για να είμαι ειλικρινής, θεωρώ πως η όπερα είναι όπως οι δεινόσαυροι...».

Οπως οι δεινόσαυροι; Τι εννοείτε; «Είναι μια πολύ παλιά φόρμα τέχνης, η οποία δεν αλλάζει, είναι αυτό που είναι. Επιπλέον αφορά σε μεγάλο βαθμό ένα αρκετά γερασμένο κοινό, δεν απευθύνεται στα νεότερα κοινά. Οπότε ναι, στην πραγματικότητα είμαι φανατική θαυμάστρια της Κάλλας. Γιατί είναι, κατά τη γνώμη μου, μια εντελώς διαφορετική περίπτωση από τους άλλους τραγουδιστές της όπερας».

Κατά την άποψή σας τι είναι αυτό που την ξεχωρίζει; «Η φωνή, η παρουσία, η προσωπικότητα. Είναι διαφορετική. Γι' αυτό κι εγώ δεν ήθελα να κάνω κάτι χρησιμοποιώντας αποκλειστικά και μόνο την παραδοσιακή δομή της όπερας, ήθελα να εμπνευστώ από την Κάλλας και να δημι-

ουργήσω κάτι νέο. Κάτι καινούργιο που να είναι ελκυστικό και στα νεότερα κοινά. Τελικά επικεντρώθηκα στους θανάτους που έχει ζήσει η Κάλλας ως πριμαντόνα ξανά και ξανά πάνω στη σκηνή, όταν στη μία παράσταση έπεφτε από ψηλά, στην άλλη την παρέδιδαν στην πυρά, μετά τρελαινόταν και πάθαινε συγκοπή, ή μαχαιρωνόταν. Στο τέλος δείχνω επί σκηνής και τον πραγματικό θάνατό της, όχι τον θάνατο της ντίβας,

τον θάνατο της γυναίκας, του ανθρώπου».

Αισθάνεστε πως την καταλαβαίνετε; Πως τη νιώθετε; Υπάρχουν στοιχεία του χαρακτήρα της που αναγνωρίζετε και στον δικό σας χαρακτήρα;
«Με συγκινεί, τη συμπονώ, μπορώ να την καταλάβω, αισθάνομαι πως υπάρχει ένα είδος σύνδεσης μεταξύ μας σε πολλά επίπεδα. Είχε δύσκολη παιδική ηλικία, είχε μια δύσκολη μητέρα, ήταν εύθραυστη και δυνατή

την ίδια στιγμή, ήταν έντονα συναισθηματική και ευάλωτη – όλα αυτά είναι στοιχεία που με έναν τρόπο τα έχω κι εγώ. Η Κάλλας πέθανε για την αγάπη, πέθανε από έρωτα. Πιθανώς θα μπορούσα να έχω παρόμοια μοίρα. Με έσωσε όμως η δουλειά μου. Είμαι ακόμα ζωντανή χάρη στη δουλειά μου. Επιπλέον εγώ πιστεύω στην ελπίδα».

Η πρεμιέρα δόθηκε στην Κρατική Οπέρα της Βαυαρίας, στο Μόναχο. Τώρα φέρ-

νετε την παράσταση στην Ελλάδα, χώρα καταγωγής της Κάλλας. Αυτό δημιουργεί πιθανώς επιπλέον συγκίνηση;
«Η Ελλάδα είναι μια χώρα γειτονική και ιδιαίτερα αγαπητή για εμάς τους Σέρβους. Η γιαγιά μου μαγείρευε ελληνικά φαγητά. Η μητέρα μου πήγαινε στην εκκλησία, προέρχομαι από μια ορθόδοξη χριστιανική οικογένεια. Μια οικογένεια όπου οι γυναίκες ήταν διαρκώς ντυμένες στα μαύρα, για-

τί πάντα είχαν κάποιον να πενθήσουν. Εχουμε πράγματι πολλές ομοιότητες οι Σέρβοι με τους Ελληνες. Μεγάλωσα, επίσης, σε ένα σπίτι που έπιναν ελληνικό καφέ. Το να έρχομαι τώρα στην Ελλάδα σημαίνει για εμένα πως επιστρέφω στην πατρίδα, χωρίς όμως να πονώ!».

Εννοείτε πως η επιστροφή στη δική σας πατρίδα είναι μια διαδικασία επίπονη;
«Είναι πολύ δύσκολο για εμένα να επιστρέψω στο

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΛΟΥΙΣ ΑΡΜΣΤΡΟΝΓΚ

Γεννήθηκε πριν από 120 χρόνια, πέθανε πριν από 50 και στη διάρκεια της ζωής του υπήρξε μία από τις γνωστότερες φιγούρες της παγκόσμιας μουσικής σκηνής.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Ελέγαν ότι γεννήθηκε την 4η Ιουλίου, την ημέρα της αμερικανικής ανεξαρτησίας. Αυτό, όπως και πολλά άλλα τα οποία διαδίδονταν για τη ζωή του ήταν μύθος. Μύθος, όμως, που αντανακλούσε τις δικές του δοξασίες, τον παροξυσμό των μέσων ενημέρωσης και τη θέση του στη συλλογική συνείδηση του κοινού. Ο Λούις Αρμστρονγκ αγνοούσε το πότε ακριβώς ήρθε στον κόσμο (πιθανότατα στις 4 Αυγούστου 1901), όμως αυτό δεν τον εμπόδισε να συμπληρώσει το κενό της γνώσης μόνος του, όπως μόνος του ξέφυγε από την απόλυτη ανέχεια της Νέας Ορλεάνης και αναδείχθηκε σε έναν από τους σημαντικότερους μουσικούς του 20ού αιώνα. Επινοητικός, χαρισματικός, τρομπετίστας ολκής, έγινε είδωλο στη διάρκεια του βίου του. Για τον κύκλο εκείνων που παθιάστηκαν με τον νέο ρυθμό των δεκαετιών του '20 και του '30 υπήρξε κάπι παραπάνω – ο «θεός» της πρώιμης τζαζ.

Κακόφημοι δρόμοι

Μεγάλωσε κοντά στην κακόφημη μαύρη συνοικία της Νέας Ορλεάνης, τη «Μαύρη Στόριβιλ». Η γειτονιά ήταν γνωστή ως Μπάτλφιλντ: «Πεδίο μάχης». Σκονισμένοι δρόμοι που μετατρέπονταν σε λάσπη όταν έβρεχε, ξερές πίσω αυλές, στέρνες για τη συλλογή νερού, εξωτερικές τουαλέτες και μπάνιο σε σκάφες ήταν η καθημερινότητά του. Μαχαίρια και πιστόλια έβγαιναν συχνά, οι φόνοι δεν ήταν ασυνήθιστοι και στις πολυπληθείς αίθουσες χορού, που αποτελούσαν τη φθηνή διασκέδαση της εποχής, οι εξώστες όπου έπαιζε

η μπάντα βρίσκονταν σε ύψος τριών μέτρων για να μη διακόπεται η μουσική από τους συχνούς καβγάδες. Ο παπέρας του Λούις τους εγκατέλειψε πολύ νωρίς δημιουργώντας άλλη οικογένεια. Η μητέρα του ενδεχομένως να αναγκάστηκε να ζήσει περιστασιακά ως πόρνη, σίγουρα εργάστηκε ως καθαρίστρια σε σπίτια λευκών στην περίφημη Κανάλ Στριτ. Τα προς το ζην δύσκολα εξασφαλίζονταν. Το σύνηθες γεύμα αποτελούνταν από κοτόπουλο γκάμπο, σούπα από φαροκέφαλα, κόκκινα φασόλια και ρύζι – κλασική κουζίνα της Νέας Ορλεάνης σήμερα, φαγητό των φτωχών τότε. Κέικ, πίτες, μπισκότα ήταν άγνωστα. Ο μικρός Λούις δεν εμφανίζόταν και πολύ συχνά στο σχολείο – και όποτε το έκανε, πήγαινε ξυπόλυτος. Στο Μπάτλφιλντ δεν υπήρχε και

πολλή ελπίδα για το μέλλον και όλοι ζούσαν για το παρόν. Το μόνο που είχαν, γράφει ο Τζέιμς Λίνκολν Κόλιερ στη βιογραφία του «Louis Armstrong. An American Genius» (εκδ. Oxford University Press), ήταν η συντροφικότητά τους – και η μουσική.

Στη Νέα Ορλεάνη, την πρώην γαλλική αποικία με την καθολική κληρονομιά και το νότιο ταμπεραμέντο, η μουσική ήταν βαθιά εμπεδωμένη στην κουλτούρα. Γάμοι, κηδείες, γιορτές, εκδηλώσεις δεν νοούνταν χωρίς πχητική

επένδυση. Τα Σαββατοκύριακα για τις λιγότερο εύπορες τάξεις ταυτίζονταν με ημερήσια πικνίκ στη λίμνη Ποντιαρτρέν, όπου μαζεύονταν και έπαιζαν κάπου σαράντα διαφορετικές μπάντες. Ακόμη και το ορφανοτροφείο, όπου εξαιτίας της οικογενειακής του κατάστασης βρέθηκε ο Λούις έπειτα από ένα επεισόδιο με όπλα, είχε τη δική του ορχήστρα: εκεί, παίζοντας στις γωνίες των δρόμων της Νέας Ορλεάνης, έμαθε κόρνο. Εφηβος αναγκάστηκε να δουλέψει ως γαλατάς, λιμενεργάτης, καραγωγέας. Τη μέρα μετέφερε τόνους κάρβουνου για την Εταιρεία Ανθρακα Αντριους, τη νύχια έπαιζε στα «honky-tonks», τα χαμηλότερης υποστάθμης μπαρ της πόλης, για ένα δολάριο τη βραδιά. Στην αυστηρά φυλετικά διαχωρισμένη αμερικανική κοινωνία της εποχής αυτά προορίζονταν για τους μαύρους της εργατικής τάξης με αποκλειστικά μαύρους μουσικούς. Υπήρχαν και άλλοι συνδυασμοί: κέντρα με μεικτή πελατεία, άλλα μόνο για λευκούς, εκείνα που πρότα δέχονταν τους μεν και μετά τους δε. Ο απαράβατος κανόνας αφορούσε τα συγκροτήματα – ήταν είτε πλήρως μαύρα είτε πλήρως λευκά, η μείζη απαγορευόταν.

Ο καιρός της τζαζ

Σε αυτό το περιβάλλον, μεταξύ 1910 και 1920, άνθησε η «καυτή μουσική», μια εξέλιξη του ράγκταϊ, η πρώιμη τζαζ. Η Original Dixieland Jazz Band, ο Τζο Κίνγκ Ολιβερ, ο Φρέντι Κέπαρντ, ο Σίντνεϊ Μπεσέ και πολλοί άλλοι δημιουργήσαν ένα νέο ιδίωμα το οποίο εξαπλώθηκε σε όλη την Αμερική. Πάνω στο αρχικό του κύμα,

LIBRARY OF CONGRESS PENTZ AND PHOTOGRAPH BY GLEN

Σε μία από τις γνωστότερες φωτογραφίες του, το 1963.

AP/WIDEWORLD/OUTLINE

με ένα τρύπιο κόρνο που αγόρασε για 10 δολάρια, ο Λούις Αρμστρονγκ δούλεψε σε κλαμπ, αίθουσες χορού, εστιατόρια, ποταμόλοια. Διακρίθηκε για τη μελωδικότητα, τη δυναμικότητα, την επιδειξιότητα, την άφογη τεχνική του. Συνεσταλμένος, όμως, και πρόθυμος να παίζει σε γνώριμο περιβάλλον, δργήσε να βγει από τη Νέα Ορλεάνη. Αν δεν τον καλούσε ο Κίνγκ Ολιβερ στο Σικάγο το 1922, ίσως και να έμενε εκεί. Πόλη του εμπορίου, του κέρδους, της

ενεργητικότητας, όπου η βιομηχανία της ψυχαγωγίας ελεγχόταν από τη μαφία και είχε ως πρώτο πλέοντα της το χρήμα, το Σικάγο υπήρχε σημαντικό φυτώριο της τζαζ στη δεκαετία του '20. Στα κλαμπ του «τα φώτα ήταν χαμηλά, ο εξαερισμός άθλιος, οι χορευτές ιδρωμένοι και οι μπάντες καυτές», η πρώιμη τζαζ όμως ακουγόταν στο ραδιόφωνο και περνούσε στη δισκογραφική βιομηχανία. Το «Lincoln Gardens», όπου εμφανίζοταν ο Ολιβερ, ήταν πιο

αξιοπρεπές και προοριζόταν αποκλειστικά για μαύρη πελατεία. Ωστόσο, δύνατον τονίζει εμφατικά ο Κόλιερ, η τζαζ δεν υπήρξε ποτέ «μουσική των μαύρων». Εξαρχής διέθετε διόλου ευκαταφρόνητο λευκό κοινό: στο «Gardens» τα βράδια της Τετάρτης η μπάντα τελείωνε την πρώτη της εμφάνιση στις 11 το βράδυ, επέστρεψε όμως μετά τα μεσάνυχτα για να πάξει μπροστά σε λευκούς, κατά κύριο λόγο μουσικούς, οι οποίοι είχαν τελειώσει τη δική τους βάρδια και έρ-

χονταν να ακούσουν τους μαύρους συναδέλφους τους. Την πρότη του μέρα στο Σικάγο ο Λούις πήγε κατευθείαν από τον σταθμό στο κλαμπ. Με την εξαίρεση της διετίας 1924-1925, όταν δοκίμασε την τόχη του στη Νέα Υόρκη, θα έμενε εκεί ως το 1929 παίζοντας το απόγευμα στις ορχήστρες του βωβού κινηματογράφου και το βράδυ σε καμπαρέ. Τραγουδώντας, αλλάζοντας όργανο από κόρνο σε τρομπέτα, αποκτώντας τη δική του μπάντα, έγινε διάσημος. Για

τους πολυπληθείς πια οπαδούς της τζαζ ήταν ένας κορυφαίος μουσικός. Για το πολυπληθέστερο ευρύ κοινό ήταν ένας μείζων entertainer.

Στη σκηνή ο «Satchmo» (παραφθορά του «Satchel Mouth», από το μεγάλο σόρτα του) ήταν μοναχικός χαρακτήρας. Δεν έπαιζε να είναι φιλικός, αποτελεύταν με όλους, δεν είχε όμως σπενούς φίλους και κρατούσε αποστάσεις. Ακόμη και όταν ως διασημότητα χαριεύταν με κινηματογραφικούς σταρ και βασιλείς (κάποιες συνέστησε ένα καθαρτικό σε μέλη της αγγλικής βασιλικής οικογένειας), προτιμούσε τις ελεύθερες

λους: στη δεύτερη σύζυγό του Λιλ, στον επί τριάντα χρόνια μάνατζέρ του Τζο Γκλέιζερ. Αντίθετα με τη δημόσια εικόνα του, ο Λούις Αρμστρονγκ ήταν μοναχικός χαρακτήρας. Δεν έπαιζε να είναι φιλικός, αποτελεύταν με όλους, δεν είχε όμως σπενούς φίλους και κρατούσε αποστάσεις. Ακόμη και όταν ως διασημότητα χαριεύταν με κινηματογραφικούς σταρ και βασιλείς (κάποιες συνέστησε ένα καθαρτικό σε μέλη της αγγλικής βασιλικής οικογένειας), προτιμούσε τις ελεύθερες

“

Είναι ενδιαφέρον ότι η γενιά των πολιτικών δικαιωμάτων τον έκρινε από τη σκπνική του περσόνα κατηγορώντας τον πως δεν ήταν παρά ένας “Θείος Τού” που υποκλινόταν στους λευκούς

”

ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ.. ΣΕΛΙΔΑΪΝΤ

Αχώριστοι στη ζωή και στην... έβδομη τέχνη, μέχρις αποδείξεως του αντιθέτου. Εντεκα κινηματογραφικά ζευγάρια που έγραψαν ιστορία, έστω και σύντομη.

Λόρενς Ολίβιε και Βίβιαν Λι, εδώ φωτογραφημένοι στις 9 Μαΐου 1940 στο Θέατρο της 51ης Οδού στο Μπρόντγουεϊ, μετά την παράσταση «Ρωμαίος και Ιουλιέτα».

ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Αλλοι έμειναν μαζί μέχρι να τους χωρίσει ο θάνατος, άλλοι διέλυσαν τη σχέση τους με τον πιο άδικο τρόπο. Κάποιοι εξακολουθούν να είναι μαζί. Ζευγάρια στη ζωή, ζευγάρια και στη μεγάλη οθόνη, άλλοι συχνά, άλλοι λιγότερο, κάποιοι για μία και μόνο φορά, σε μία και μόνο ταινία. Δεσμοί που κλονίστηκαν με τον καιρό, έρωτες που εξαντλήθηκαν ή που, σε σπάνιες περιπτώσεις, είχαν διάρκεια. Κι όμως, ένα τελικά είναι βέβαιο. Οποια και νάτη η πορεία τους στον χρόνο, τα ζευγάρια που ακολουθούν θα μείνουν για πάντα χαραγμένα στη μνήμη μας ως αυτό ακριβώς: ζευγάρια.

Λόρενς Ολίβιε - Βίβιαν Λι

Ήταν το 1935 όταν η Βίβιαν Λι, κοριτσάκι ακόμη, ερωτεύτηκε τον επίσης νεότατο Λόρενς Ολίβιε. Τον είχε δει σε μια θρυλική παράσταση του «Ρωμαίος και Ιουλιέτα». Δύο χρόνια αργότερα έγινε Οφηλία δίπλα στον δικό του Αμλετ, επίσης στο θέατρο, και το 1940 ήταν πια η δεύτερη σύζυγός του (μετά την Τζίλ Εσμοντ). Παντρεύτηκαν όταν βρίσκονταν στο απόγειο της κινηματογραφικής καριέρας τους – εκείνος ως Χίθκλιφ στον «Πύργο των καταιγίδων» («Ανεμοδαρμένα ύψη»), εκείνη ως Σκάρλετ Ο' Χάρα στο «Οσα παίρνει ο άνεμος» (αμφότερες ταινίες του 1939). Ήταν ένα ζευγάρι ευγενές, κοσμοπολίτικο και αρεστό, σε ταινίες όπως η «Λαίδη Χάμιλτον» (1941) του Αλεξάντερ Κόρντα, που περιγράφει τον θυελλώδη έρωτα ανάμεσα στη χορεύτρια Εμα Χάμιλτον και τον ναύαρ-

χο Οράτιο Νέλσον κατά τη διάρκεια των ναυπλεόντειων πολέμων... Η εύθραυστη σωματική και ψυχική υγεία της Λι (έπασχε από φυματίωση και διπολική διαταραχή), σε συνδυασμό με το απαιτητικό τους πρόγραμμα, αποτέλεσε μεγάλη πρόκληση για τη σχέση τους που τελείωσε επίσημα το 1960, επτά χρόνια πριν από τον πρόωρο θάνατο της οσκαρικής ηθοποιού.

Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ - Λορίν Μπακόλ

«Το ιδεωδέστερο ανδρόγυνο του Χόλιγουντ» έγραφε ο Τύπος της εποχής για τον γάμο του «οκληρού» Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ με τη Λορίν Μπακόλ, το κορίτσι το οποίο σπήν ταϊνία «Η σειρήνα της Μαρτινίκα» (1944) τον ρωτούσε αν ήξερε να σφυρίζει. Αν και η Μπακόλ ήταν η τέταρτη σύζυγος του Μπόγκι, υπήρξε επίσης η γυναίκα που μίλησε περισσότερο στην καρδιά του, μια παράξενη, ουφιστική γυναίκα με λεπτό πρόσωπο, μεγάλα αμυγδαλωτά μάτια, δημιορφο παράστημα και βαριά, βαθιά φωνή. Αμέσως μετά τον γάμο τους, τον Μάιο του 1945, στη φάρμα Μάλαμπαρ του Οχάιο – σπίτι του βραβευμένου με Πούλιτζερ συγγραφέα Λούις Μπρόμφιλντ – το ζεύγος εγκαταστάθηκε στη βίλα του Μπόγκαρτ στο Χόλμπι Χίλς του Λος Αντζελες. Εκεί περνούσαν τις περισσότερες ώρες της κοινής ζωής τους. Οταν απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, τον Στίβεν, η θρυλική κοσμικογάρφος Λουέλα Πάρσονς έγραψε ότι «ο καλύτερος σύζυγος και πατέρας της αμερικανικής κινηματογραφούπολης είναι ο Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ». Η τεράστια αγάπη του Μπόγκαρτ για τον γιο του, δύναται να είναι καθαρά στο ζευγάρι δεν βρέθηκε μαζί σε άλλο φίλμ, γιατί έτοι τους θυμόμαστε πιο καθαρά στο σελιλόιντ. Αγαπήθηκαν,

καθόλου τη λατρεία του προς την Μπακόλ. Οταν ο Μπόγκαρτ πέθανε από καρκίνο τον Ιανουάριο του 1957, η Μπακόλ έβαλε στο φέρετρό του μια σφυρίχτρα...

Ορσον Γουέλς - Ρίτα Χέιγουορθ

Ο κόσμος την αγάπησε ως «Τζίλντα», όμως η Ρίτα Χέιγουορθ μίστησε τελικά την πιο διάστημη ηρωίδα της, τη μοιραία γυναίκα της ταινίας του 1946. Μέσω της «Τζίλντα», η Χέιγουορθ αναπτάσσει πολλούς άνδρες και στη ζωή της. Παντρεύτηκε πέντε φορές και άλλες τόσες χώρισε. Σύζυγος της υπήρξαν ένας πρίγκιπας, ο Άλι Χαν, αλλά και μια ιδιοφυΐα, ο δεύτερός της, ο Ορσον Γουέλς, ο ένας και μοναδικός «Πολίτης Κέιν» (1941). Παντρεύτηκαν το 1943 και υπήρξαν συνεργάτες σε μία μόνο ταινία, αλλά τι ταινία! Η «Κυρία από τη Σανγκάτ» (1947), άλλο ένα φιλμ νουάρ, που μπορεί να μην είχε το εκτόπισμα της «Τζίλντα», εξακολουθεί δύως να είναι άκρως υποβλητικό και με μια σκηνή, αυτή με τους καθρέφτες, να έχει μείνει στο πάνθεον των αμήμητων του σινεμά. Ιωάς να είναι καλύτερα που το ζευγάρι δεν βρέθηκε μαζί σε άλλο φίλμ, γιατί έτοι τους θυμόμαστε πιο καθαρά στο σελιλόιντ. Αγαπήθηκαν,

έκαναν ένα παιδί και χώρισαν τέσσερα χρόνια μετά τον γάμο τους. «Είναι σπουδαίος άνθρωπος» θα έλεγε αργότερα η Χέιγουορθ. «Άλλα το να αγαπάς μια ιδιοφυΐα είναι εξαντλητικό».

Πολ Νιούμαν - Τζοάν Γούντγουορντ

«Αποκλείεται να πάρουν τα μιαλά μου αέρα όταν έχω δίπλα μου τη γυναίκα μου». Δήλωση Πολ Νιούμαν εν έτει 1981. Οποτε ο Νιούμαν διυκολεύόταν να διακρίνει ανάμεσα στην ιδιωτική ζωή του και την προσωπικότητα που είχε διαμορφώσει δημιούρσιως, η σύζυγός του, Τζοάν Γούντγουορντ, ήταν πάντα εκεί. Τον επανέφερε στην πραγματικότητα. Και έμεινε μαζί του έως τον θάνατό του, το 2008. Ακριβώς 50 χρόνια. Ήταν ο μοναδικός γάμος της Γούντγουορντ και ο δεύτερος του Νιούμαν μετά από εκείνον με την Τζάκι Γουίτ (από το 1949 μέχρι το 1958). Παντρεύτηκε τη Γούντγουορντ την ίδια χρονιά του χωρισμού του, που ήταν επίσης η χρονιά της μεγάλης κινηματογραφικής επιτυχίας τους «Μακρύ, καυτό καλοκαίρι». Οιαν πρωτογνωρίστηκαν, αρχές της δεκαετίας του 1950, εκείνη τον άρεσε πολύ, αλλά εκείνος ήταν αδιάφορος σε εκείνη. Ακολούθησαν κοινές δουλειές στο

Η μοναδική εμφάνιση της Ρίτα Χέιγουρθ σε ταινία του Όρσον Γουέλς έγινε στην «Κυρία από τη Σανγκάν».

AP/EPIC/REUTERS

Ο Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ και η Λορίν Μπακόλ, εδώ στο σπίτι τους στο Μπένεντικτ Κάνιον το 1949, είχαν κτίσει την ιδανική οικογενειακή σχέση.

Δεξιά: Η Τζάν Γούντγουρντ ήταν πάντα ο «φύλακας άγγελος» του συζύγου της, Πολ Νιούμαν. Ο φακός εδώ τους «συνέλαβε» το 1958 στο Μπέβερλι Χίλς. **Κάτω:** Η Μελίνα Μερκούρη έγινε η απόλυτη μούσα του Ζυλ Ντασσέν και για δική του ταινία, το «Ποτέ την Κυριακή», προτάθηκε για το Όσκαρ Α' γυναικείου ρόλου (η μοναδική Ελληνίδα που έχει πρωταθεί σε αυτή την κατηγορία).

AP/EPIC/REUTERS

AP/EPIC/REUTERS

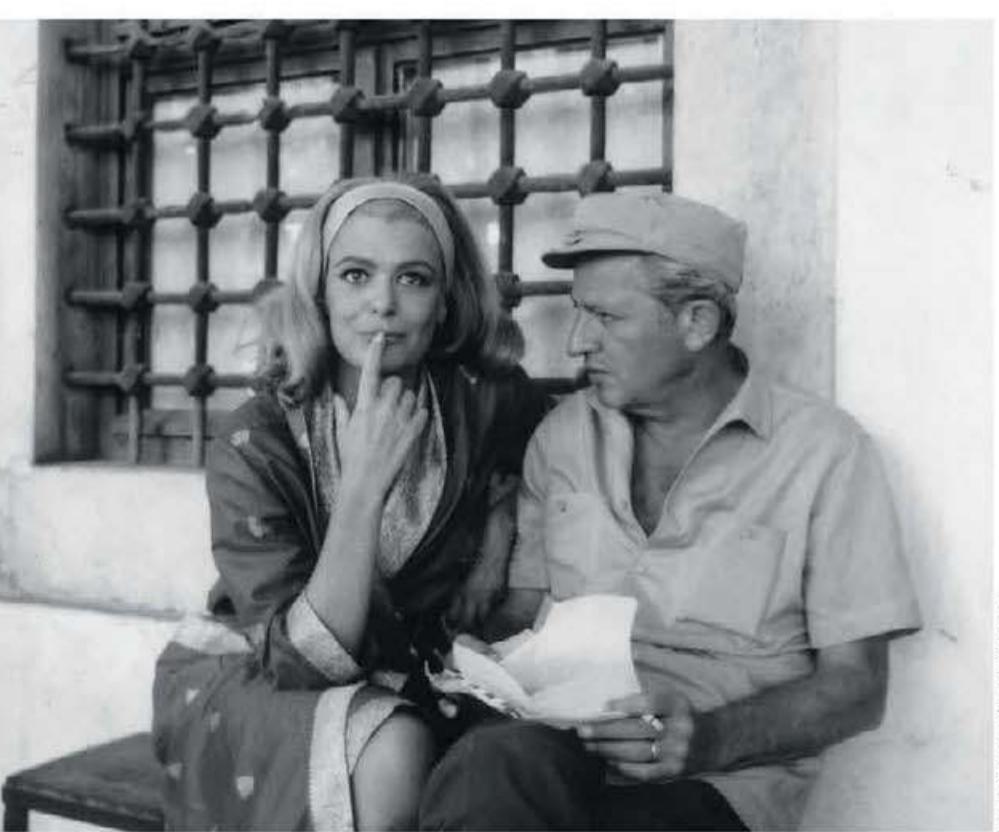
θέατρο και ο Νιούμαν τελικά την κατέκτησε. Στο πέρασμα του χρόνου, ο μεγάλος σταρ ήταν πάντα ο Νιούμαν. Η σύζυγός του ήταν πάντα στη σκιά του, ακόμα και όταν έπαιζε σε ταινίες που εκείνος γύριζε, καλύπτερη εκ των οποίων ήταν ο «Γιαλινός κόσμος» (1987). Άλλα ήταν εκεί.

Ζυλ Ντασσέν - Μελίνα Μερκούρη
Είχαν ήδη γυρίσει μαζί τέσσερις ταινίες πριν ου τελικά παντρευτούν το 1966. Στη μία εξ αυτών, το «Ποτέ την Κυριακή» (1960), ο Αμερικανός Ζυλ Ντασσέν οδήγησε τη Μελίνα Μερκούρη στις υποψηφιότητες των Όσκαρ (η μοναδική Ελληνίδα που διεκδίκησε το Όσκαρ Α' ρόλου). Είχαν γνωριστεί μερικά χρόνια πριν, το 1955, στο Φεστιβάλ των Καννών. Η Μερκούρη βρισκόταν εκεί με τη «Στέλλα» του Κακογιάννη και ο Ντασσέν με το κλασικό γαλλικό νουάρ «Ριφιφί». Ήταν έρωτας με την πρώτη ματιά; Μπορεί. Πάντως η Μερκούρη ήταν ίδιη παντρεμένη από το 1941 με τον Πάνο Χαροκόπο - χώρισαν το 1962 - και ο Ντασσέν είχε ίδιη τρία παιδιά με τη βιολονίστρια Μπεστρίς Λάσινιερ, ανάμεσά τους και ο αργότερα δημοφιλής τραγουδιστής Τζο Ντασσέν. Το

«Ποτέ την Κυριακή» και το «Τοπ Καπί» (1964) υπήρξαν οι μεγαλύτερες εμπορικές επιτυχίες των Ντασσέν - Μερκούρη, ενώ η «Φαίδρα» υπήρξε η πιο ποιοτική τους συνεργασία. Το ζευγάρι παρέμεινε δεμένο μέχρι τον θάνατο της Μερκούρη από καρκίνο το 1994.

Ρίτσαρντ Μπάρτον - Ελίζαμπεθ Τέιλορ

Η έκφραση φαιζί δεν κάνουνε και χώρια δεν μπορούνε» δεν θα μπορούσε να ταιριάξει περισσότερο από δύο σπίτια τους: ας μην ξεχνάμε ότι ο Ρίτσαρντ Μπάρτον και η Ελίζαμπεθ Τέιλορ παντρεύτηκαν και χώρισαν δύο φορές. Η Τέιλορ έκανε οκτώ γάμους και ο Μπάρτον υπήρξε ο τέταρτος και ο πέμπτος σύζυγός της. Ο πρώτος τους γάμος κράτησε 10 χρόνια (1964-1974), ο δεύτερος άντεξε λιγότερο από... έναν χρόνο (1975-1976). Το ειδύλλιό τους αναπτύχθηκε στην «Κλεοπάτρα» (1963) και από τότε έπαιζαν μαζί αρκετά («Άνεμοδαρμένος λόφος» του 1968, «Η σφρίγκλα που έγινε αρνάκι» του 1967 κ.ά.). Κορυφαία σπηλή τους το αριστούργημα του Μάικ Νίκολς, «Ποιος φρίβεται τη Βιρτζίνια Γουλφ;» (1966) που στην ουσία

AP/EPIC/REUTERS

ΟΙ ΉΠΟ ΠΑΡΑΞΕΝΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Οι άνθρωποι έφτιαχναν πάντα τα σπίτια τους εκεί που ένιωθαν προστατευμένοι και ασφαλείς, υπήρχαν ωστόσο και εκείνοι που την πολυπόθητη ασφάλεια τη βρήκαν κάτω από τη γη ή ακόμα και πάνω στο νερό.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΑ ΒΙΔΟ

Οι υπόγειες πόλεις της Καππαδοκίας, με πο διάσημη τη Μαλακοπή (όπου μέχρι την ανταλλαγή πληθυσμών του 1923 κατέφευγαν πολλοί Ελληνες της Καππαδοκίας), αποτελούν σήμερα σημαντικά τουριστικά αξιοθέατα της γειτονού Τουρκίας. Είναι περίεργο, ενδιαφέρον (και τρομακτικό αν έχεις κλειστοφοβία) το να βλέπεις μια ολόκληρη πόλη, με σπίτια, δρόμους και μαγαζιά, σκαμμένη πολλά μέτρα κάτω από το έδαφος. Και να προσπαθείς να φανταστείς πώς ήταν η καθημερινή ζωή την εποχή που κατοικούνταν και που οι υπόγειοι δρόμοι της ήταν γεμάτοι κόσμο. Το ίδιο περίεργο βεβαίως είναι να ζεις σε μια πόλη ή σε ένα χωριό που είναι χτισμένα μέσα στον βράχο, που το σχέδιό τους βασίζεται σε πανάρχαια ινδικά αρχιτεκτονικά (και φιλοσοφικά) συστήματα τα οποία υπόσχονται την ευζωία, που τα σπίτια παραπέμπουν σε Στρουμφόσπιτα, που πλέουν πάνω σε καλάμια και μπορεί ανά πάσα στιγμή να αλλάξουν θέση, που όλοι οι κάτοικοι κατοικούν στο ίδιο κτίριο... Αυτή τη φορά δεν αναφερόμαστε σε πόλεις που, όπως και η Μαλακοπή, σήμερα είναι ακατοίκητες και μοισιειακές, αλλά σε οικισμούς γεμάτους ζωή. Μια καθημερινή ζωή σίγουρα πολύ διαφορετική από τη δική μας.

ΣΕΤΕΝΙΑ ΝΤΕ ΛΑΣ ΜΠΟΝΤΕΓΚΑΣ

Μέσα στον βράχο

Χτισμένη σε ένα φαράγγι, η μικρή πόλη του ισπανικού Νότου Σετενίλ ντε λας Μποντέγκας έγινε γνωστή για τα σπίτια που οι κάτοικοι της έφτιαξαν μέσα στις κοιλότητες και τις σπηλιές που δημιουργούν οι τεράστιοι βράχοι της περιοχής. Ετσι, πολλά από αυτά τα σπίτια βρίσκονται μέσα στους βράχους, ενώ μπροστά έχουν χτιστεί οι προσόψεις τους. Το αποτέλεσμα είναι πολύ εντυπωσιακό αλλά και πολύ τρομακτικό την ίδια στιγμή για τον επισκέπτη ο οποίος, ασυνήθιστος σε τέτοιου είδους αστικά τοπία, νιώθει πως ανά πάσα στιγμή ο βράχος θα αποκολληθεί και θα τον καταπλακώσει. Οπως και αν έχει, οι ντόπιοι δεν ανημετωπίζουν τέτοιους φρέσους και δηλώνουν ιδιαίτερα υπερήφανοι για την ξεχωριστή και ιδιαίτερη πόλη τους.

ΓΟΥΙΤΙΕΡ Η πολυκατοικία

Απέχει από το Ανκορατζή, την πρωτεύουσα της Αλάσκας, περί τα 100 χλιόμετρα και μπορείς να φθάσεις εκεί είτε αεροπορικά, είτε μέσω του νέου αυτοκινητοδρόμου, είτε χρησιμοποιώντας τον οιδηρόδρομο ή διά θαλάσσης. Στον χαρακτηρισμένο και ως «η πιο παράξενη πόλη στον κόσμο» οικισμό οι πάνω από 200 (σήμερα) κάτοικοι ζουν όλοι στο ίδιο κτίριο, μέσα

στο οποίο επίσης στεγάζονται οι δημόσιες υπηρεσίες, λειτουργούν σχολείο, εκκλησία, μικρό νοσοκομείο, αστυνομικό τμήμα, καταστήματα... Αυτός ήταν ο τρόπος που βρήκαν για να προφυλαχτούν από τις εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν συχνά στην περιοχή, η οποία στην τοις άλλοις είναι και ιδιαίτερα σεισμογενής. Το Begich Tower, όπως λέγεται το (καταθλιπτικό, είναι η αλήθεια) 14ώροφο κτίριο όπου στεγάζεται το χωρίο Γουνίτερ, χτίστηκε το 1957, αρχικά για να χρησιμοποιηθεί ως βάση από τον αμερικανικό στρατό. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, 150 διαμερίσματα δύο και τριών υπνοδωματίων.

ΜΑΤΜΑΤΑ

Κάτω απ' την έρημο

Πέντε ώρες με το αυτοκίνητο νοτίως της Τύνιδας, της πρωτεύουσας της Τυνησίας, μέσα στην άνυδρη και καυτή έρημο, βρίσκεται το σπίτι του Λουκ Σκαϊγουόκερ, του πρωταγωνιστή του «Πολέμου των Αστρων». Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, ακόμα και σήμερα, εκαποντάδες φαν της επικής σειράς ταινιών επιστημονικής φαντασίας του Τζορτζ Λουκάς σπεύδουν στην περιοχή όπου γερίστηκαν χαρακτηριστικές σκηνές από τις χολιγουντανές παραγωγές, συμμετέχοντας σε ένα ιδιότυπο προσκύνημα αγάπης στους ήρωες που τους ψυχαγώγησαν. Ματμάτα λέγεται ο

Το χωριό-πολυκατοικία Γουίτιερ στην Αλάσκα, προβάλλει μελαγχολικό μέσα στο τοπίο.

